

دستاوردهای قطع ار تباطات اقتصادی کشورهای اسلامی با اسرائیل در گفت‌وگوی «جوان» با فرشاد عادل

حذف رژیم صهیونیستی از معادلات اقتصادی منطقه به محو آن می‌انجامد

تحریم همه‌جانبه از سوی کشورهای اسلامی، شریان‌های انرژی و تجاری رژیم‌صهیونیستی را قطع خواهد کرد

ک گفت‌وگو

وحید عظیم‌نیا

مهار رژیم موقت صهیونیستی، این سگ‌هار منطقه، صرفاً محدود به اقدامات نظامی، امنیتی و حقوقی نیست بلکه بُعد اقتصادی نیز حائز اهمیت است و باید شریان‌های اقتصادی آن قطع شود و به گفته رهبر حکیم انقلاب، «امروز قدم اول و اولین کار در اتحاد دنیای اسلام ضد این بانده جنایتکار و باند تروری که بر فلسطین حکومت می‌کنند و غصب کردند سرزمین فلسطین را این است که کشورهای اسلامی از تباطات اقتصادی‌شان را به کلی با این باند جنایتکار قطع کنند.» البته سران برخی کشورهای اسلامی رفتارهای دوگانه‌ای دارند به طوری که در شعار و حرف از جنایت‌های رژیم کودک‌کش ابراز انزجار می‌کنند اما عملاً نه تنها کاری برای توقف ماشین کشتار جمعی و نسل‌کشی شبکه جهانی صهیونیسم نمی‌کنند، بلکه شوربختانه مبادلات تجاری با این غده سرطان منطقه غرب آسیا را ادامه می‌دهند. طبعاً این کنش‌ها به معنی آن نیست که دنیای اسلام نمی‌تواند جریان و شریان حیاتی رژیم صهیونیستی را قطع کند، چراکه ابزارهای لازم برای تحقق چنین مهمی موجود است. به باور برخی کارشناسان از جمله محمداطاهر رحیمی، یکی از راهبردهای تضعیف رژیم صهیونی، توسعه شدید کریدور INSTC است که مسیر از تپاطی شرق و جنوب شرق آسیا را با محوریت «جمهوری اسلامی ایران» به روسیه و اروپا را دو هفته کوتاه‌تر و اقلاً ۳۰ درصد ارزان‌تر می‌کند. در قیاس با مسیر سنتنی دریای مدیترانه- کانال سوئز- دریای سرخ- تنگه باب‌المندب. جریانات دانشجویی و مردمی برای تضعیف پایدار رژیم منحوس صهیونیستی و تقویت پایدار جبهه مقاومت، از دولت و وزارتخانه‌های مربوطه باید توسعه چنین کریدورهایی را مطالبه کنند. قطع جریان و شریان حیاتی رژیم صهیونیستی و توقف ورود نفت و انرژی و کالا به سرزمین‌های اشغالی یک ضرورت است. اما چگونه؟ برای بررسی چگونگی این مهم با فرشاد عادل، پژوهشگر مسائل استراتژیک به گفت‌وگو نشستیم.

■ ■ ■

رهبر انقلاب اسلامی خطاب به مسئولان کشورهای اسلامی گفتند قطع شریان‌های حیاتی رژیم صهیونیستی دست شماس است و می‌توانید از تباط سیاسی و اقتصادی را قطع کنید. تحقق چنین امری چرا مهم است؟

این نکته بدیهی است که رژیم اسرائیل با قرار گرفتن در منطقه غرب آسیا که اکثریت آن کشورهای مسلمان هستند، به طور طبیعی نیازمند تعامل اقتصادی با این کشورهاست. از طرفی در جهان امروز با وضعیت جدیدی روبه‌رو هستیم. در وضعیت جدید به رغم پابرجا بودن رقابت‌های طبیعی میان کشورهای مختلف، شاهد گره خوردگی اقتصادی گسترده‌ای هستیم که می‌تواند بسر رقابت‌های قدرت نیز اثرگذار باشد. در این شرایط «چسبندگی اقتصادی» میان کشورهای مختلف عملی اثرگذار بر روندهای امنیتی است. وضعیت جدید را می‌توان به عنوان وضعیت «برابری اقتصاد و امنیت» توصیف کرد، چراکه با استقلال امریکا از روندهای زمینه‌ساز جهانی شدن به عنوان تنها ابرقدرت جهان پس از جنگ سرد، شرایط لازم به منظور گره خوردگی بازارها به یکدیگر و ایجاد جامعه اقتصادی به هم پیوسته بین‌المللی فراهم شد. این شرایط متزادف بود با افزایش حجم جریان‌های مالی بین‌المللی و درهم پیچیدن زنجیره‌های تأمین و ارزش در سطح جهان که در نهایت اقتصاد و واکنش بازارها را به امری غیر قابل چشم‌پوشی برای قدرت‌های بزرگ بین‌المللی تبدیل کرد.

در شرایط کنونی استراتژی‌های قدرت‌های جهانی به هیچ وجه امری جداز مسائل اقتصادی تعریف نمی‌شوند و آینده جهان چشم‌اندازی را به ما عرضه می‌کند که در آن توسعه اقتصادی ارتباطی معنادار با توسعه فناوری‌های نوین نظیر «بیزترانشه‌ها، هوش مصنوعی، باتری‌ها و انرژی‌های تجدیدپذیر» دارد. به بیان دیگر امروزه دسترسی کشورها به صنایع تک و تکنولوژی‌های برتر اصلی غیرقابل‌انسکار برای تضمین نقش آفرینی قدرتمند در عرصه اقتصادی است. این مسئله به معنای ورود جهان به وضعیتی جدید است که بازیگرانش به میزان برخورداری سهمی مناسب از قدرت اقتصادی، از ظرفیت بازیگری در عرصه امنیت بین‌الملل نیز برخوردار می‌شوند. بر همین اساس می‌توان مدعی بود قرارگیری و تثبیت نقش کشورها در «زنجیره‌های ارزش بین‌المللی» و اتحادیه‌های اقتصادی می‌تواند به اندازه حضور آنها در پیمان‌های امنیتی و نظامی بین‌المللی کارکرد داشته باشد و این مسئله برای ایران به عنوان کشوری برخوردار از ظرفیت‌های چشمگیر جغرافیایی، صنعتی، معدنی و… می‌تواند فرصتی تاریخی برای گسترش نقش آفرینی در اقتصاد و امنیت بین‌الملل فراهم کند. رژیم اسرائیل نیز تلاش دارد از این وضعیت جدید برای تثبیت موجودیت خود در منطقه غرب آسیا استفاده کند و به همین دلیل با در پیش گرفتن هدف چسبندگی اقتصادی با کشورهای مسلمان، تلاش دارد امنیت خود را نیز در منطقه تضمین کند که در این راستا می‌توان گفت موفق نیز عمل کرده است و این موفقیت با به سرانجام رساندن طرح موسوم به پیمان ابراهیم کامل خواهد شد.

«شریان‌های اقتصادی» رژیم موقت صهیونیستی کدامند و چگونه قطع آنها محقق می‌شود؟

تجارت بین اسرائیل و کشورهای اسلامی به‌ویژه آنهایی که هنوز روابط رسمی با اسرائیل ندارند، معمولاً به‌صورت غیرمستقیم و از طریق واسطه‌ها یا شرکت‌های ثالث انجام می‌شود. اما با توجه به توافق‌های ابراهیم و عادی‌سازی روابط با برخی کشورهای عربی مانند امارات متحده عربی، بحرین و مراکش، تجارت مستقیم با این کشورها افزایش یافته و باعث رشد قابل‌توجهی در تبادلات اقتصادی شده است.

یکی از مهم‌ترین واردات اسرائیل از کشورهای اسلامی، نفت و محصولات پتروشیمی است. با وجود اینکه اسرائیل یکی از واردکنندگان عمده نفت در خاورمیانه است، به دلیل عدم روابط رسمی با برخی کشورهای تولیدکننده نفت، نفت به‌طور غیرمستقیم از کشورهای عربی وارد می‌شود. پس از توافق ابراهیم، امارات متحده عربی به‌طور رسمی صادرات نفت و محصولات مرتبط را به اسرائیل آغاز کرده است.

اسرائیل از برخی کشورهای اسلامی مانند امارات و مراکش، محصولات کشاورزی و مواد غذایی وارد می‌کند. این محصولات شامل میوه‌ها، سبزیجات، خرما و محصولات غذایی فرآوری شده است. روابط تجاری با مراکش و امارات پس از عادی‌سازی روابط، گسترش و صادرات این محصولات به اسرائیل افزایش یافته است. اسرائیل یکی از تأمین‌کنندگان عمده فسفات در جهان است و با توجه به عادی‌سازی روابط، اسرائیل از این کشور مواد معدنی به‌ویژه فسفات وارد می‌کند. فسفات یکی از مواد حیاتی برای صنایع کود شیمیایی و تولیدات کشاورزی است که اسرائیل از آن بهره‌می‌برد.

با گسترش روابط تجاری بین اسرائیل و امارات، این کشور شروع به صادرات تجهیزات الکترونیکی و صنعتی به اسرائیل کرده است. امارات به عنوان یک مرکز تجارت جهانی، کالاهای الکترونیکی و صنعتی از کشورهای مختلف را وارد و سپس به اسرائیل صادر می‌کند.

برخی کشورهای شمال آفریقا مانند مراکش و تونس که روابط تجاری غیررسمی یا رسمی با اسرائیل دارند، محصولات نساجی و پوشاک به این کشور صادر می‌کنند. توجه قرار نگرفته، روابط نزدیک اقتصادی این رژیم با این کالاهای از طریق شرکت‌های واسطه یا حتی به‌طور

■ **رهبر انقلاب در دیدار اعضای کنگره ملی بزرگداشت ۲۴هزار شهید تهران:**
مسئولان کشورهای اسلامی گاهی می‌کنند حرفی می‌زنند، گاهی مصاحبه‌ای می‌کنند یک چیزی می‌گویند، اما کاری که باید بکنند انجام نمی‌گیرد. اعلان می‌کنند که باید آتش بس انجام بگیرد؛ خب آتش بس دست شما که نیست، آتش بس دست آن خبیث است، دست آن دشمن است و نمی‌کند. شما می‌نشینید چیزی را تصویب می‌کنید که در اختیار شما نیست، چیزهایی هست که در اختیار شما است، آنها را تصویب نمی‌کنید؛ آن چیست؟ قطع شریان‌های حیاتی رژیم صهیونیستی؛ این در اختیار شما است. شما می‌توانید کمک نکنید، پشتیبانی نکنید، از تباط سیاسی و اقتصادی را قطع کنید؛ این کارها را می‌توانید بکنید. این، آن دشمن را تضعیف خواهد کرد، او را از میدان خارج خواهد کرد؛ این کار دست شما است؛ این را تصویب کنید.
متعرض این نمی‌شوئند، یک چیزی را تصویب می‌کنند که در اختیارشان نیست!
۱۴۰۲/۱۱/۳

مستقیم پس از عادی‌سازی روابط به اسرائیل ارسال می‌شوند. امارات متحده عربی و بحرین به‌عنوان مراکز فناوری در منطقه خاورمیانه، خدمات فناوری و محصولات مرتبط خود را برای اسرائیل صادر می‌کنند. این خدمات شامل ترافزار، تجهیزات شبکه و فناوری‌های مرتبط با امنیت سایبری است.

در مواردی که روابط رسمی وجود ندارد، اسرائیل از طریق کشورهای ثالث مانند قبرس، ترکیه یا یونان کالاهای خود را از کشورهای اسلامی وارد می‌کند. این روش‌ها به اسرائیل اجازه می‌دهد تحریم‌ها و محدودیت‌های تجاری را دور بزند و به منابع مورد نیاز خود دست یابد.

گفته‌اید رژیم موقت صهیونیستی برای تثبیت موجودیت خود به دنبال ایجاد چسبندگی اقتصادی با کشورهای منطقه است، آیا چنین چسبندگی ایجاد شده است؟ وضعیت آن قبل و بعد از نقطه عطف «طوفان الاقصی» چگونه قابل ارزیابی است؟

همانطور که بیان شد شاهد هستیم که این چسبندگی اقتصادی در حال حاضر تا حدودی حاصل شده است. یک نمونه واضح از این امر که در ایران به شکلی که باید مورد توجه قرار نگرفته، روابط نزدیک اقتصادی این رژیم با

اروپایی دسترسی دارد و بالعکس، ترکیه از بنادر اسرائیل برای دسترسی به بازارهای آسیایی استفاده می‌کند. ما شاهد هستیم با وجود موضع‌گیری‌های حتی بعضاً تندترکیه در برابر اقدامات رژیم صهیونیستی و نیز با وجود اختلافات سیاسی دوره‌ای بین ترکیه و اسرائیل، هر دو کشور تمایل دارند روابط اقتصادی خود را حفظ کنند. این روابط اقتصادی بر اساس منافع مشترک در حوزه‌های تجاری و صنعتی بوده و انتظار می‌رود حتی با وجود چالش‌های سیاسی، حجم تجارت بین دو کشور در آینده همچنان حفظ شود یا افزایش یابد.

این یک نمونه بسیار واضح از چسبندگی اقتصادی میان رژیم اسرائیل و یک کشور مهم مسلمان است که حتی مدعی رهبری جهان اسلام نیز است، اما در عمل به دلیل گره خوردگی فعالیت‌های اقتصادی دو جانبه و چند جانبه عملاً توان و تمایلی برای فشار بر رژیم صهیونیستی به منظور توقف نسل‌کشی مسلمانان ندارد.

همین شرایط قرار بود به زودی میان اسرائیل و کشوری نظیر عربستان نیز برقرار شود و این اتفاق می‌توانست سایر کشورهای عربی را نیز علاقه‌مند به توسعه روابط اقتصادی با رژیم اسرائیل کند و تحقق چنین امری به معنای پذیرش عملی اسرائیل در منطقه غرب آسیا باشد. اما دیدیم این آگاهی در محور مقاومت وجود داشت که باید از تحقق چنین امری جلوگیری شود و طرفان الاقصی تلاشی بود برای بازگرداندن فلسطین به

عادل و به تعویق انداختن پذیرش رژیم صهیونیستی در جغرافیای سیاسی منطقه غرب آسیا که همین دلیل این عملیات را به رغم کشتار وسیع فلسطینی‌ها از سوی صهیونیست‌ها، باید یک موفقیت ژئوپلتیکی برای محور مقاومت به حساب آورد.

اما این پیروزی زمانی می‌تواند تثبیت شود که محور مقاومت بتواند مانند رقبای غربی به پشتیبانی اقتصادی از متحدان خود بپردازد و همچنین گزینه‌ای جایگزین برای توسعه اقتصادی به کشورهای منطقه پیشنهاد دهد. ما باید از این فرصت استفاده کنیم و در زمان کوتاه از ابتکار خود براسر ابتکارهایی نظیر کریدور هند، خاورمیانه، اروپا(IMEC) رونمایی کنیم و هرچه زودتر بتوانیم نبض اتصالات تجاری منطقه را در دست بگیریم. گر نه با به نتیجه رسیدن طرح‌هایی نظیر IMEC و نیز تحقق اتصال این کریدور به کریدور میانی از طریق بنادر

||| یک‌شنبه ۲۲ مهر ۱۴۰۳ | ۹ ربیع‌الثانی ۱۴۴۶ |

ترکیه، ما علاوه بر اینکه شاهد تثبیت جایگاه اسرائیل در منطقه خواهیم بود، نقش خودمان نیز در تحولات منطقه کم‌رنگ‌تر خواهد شد که این یک خطر جدی است.

به همین دلیل ایران باید علاوه بر تقابل سخت و قاطع جدی‌ای را نیز در دستور کار داشته باشد و از رؤیای تبدیل سرزمین‌های اشغالی به پیشانی تجارت میان شرق و غرب جلوگیری کند. تحقق چنین امری به دلیل موقعیت جغرافیایی ایران تنها از ما ساخته است و به همین دلیل باید تلاش لازم را در این زمینه داشته باشیم.

محور رژیم صهیونیستی علاوه بر مزیت‌های امنیتی و سیاسی، چه مزیت‌های اقتصادی برای منطقه و جهان خواهد داشت؟

در پاسخ به این سؤال باید ابتدا یک مقدمه بیان کنیم. در حال حاضر ژئوپلتیک منطقه، ژئوپلتیک توسعه است. به این معنا که تمام کشورهای منطقه در تلاش هستند با ابتکارات اقتصادی و سیاسی مختلف زیرساخت‌های تجاری و صنعتی خود را ارتقا دهند و طرح‌هایی نظیر کانال خشک عراق، کریدور میانی یا کریدور هند، خاورمیانه-اروپا همگی تلاش‌هایی در این جهت هستند و با توجه به مطالبه توسعه از سوی کشورهای منطقه، اسرائیل و شرکای غربی آن نیز تلاش دارند با برجسته‌سازی نقش خود در امکان تحقق این اهداف به بازیگری در تحولات منطقه بپردازند.

بنابراین امری نظیر محور رژیم صهیونیستی از منطقه، تنها زمانی تحقق خواهد یافت که ما بتوانیم این رژیم را از معادلات منطقه حذف کنیم و تحقق چنین امری نیز چیزی نیست که تنها با حرف و سخن پراکنی به دست آید بلکه نیازمند اقدامات عملی گسترده است.

من و بسیاری از کارشناسان این حوزه سال‌هاست تلاش داریم این تذکر را به مسئولان بدهیم که شرایط فعلی می‌تواند بسیار خطرناک شود اگر کشورهای منطقه به جای اجماع نظر در حذف اسرائیل از معادلات در

همکاری با قدرت‌های غربی به این نتیجه برسند که باید برای تبدیل ایران به یک کشور بی‌اثر در ظرفیت‌های منطقه تلاش کنند و اجازه ندهند هیچ مسیر ترانزیتی یا کریدور انرژی مهمی از ایران عبور کند و به مرور ایران را تبدیل به یک جغرافیای نامرئی کنند.

این موضوع در حدود دو سال پیش در ذیل ایده کمربند مهار ایران بیان کردم و در آن زمان این تذکر داده شد که ایران حتماً باید ابتکارات اقتصادی و سیاسی ویژه‌ای برای تبدیل شدن به قلب تحولات منطقه داشته باشد و به این منظور حتماً باید ابتکاراتی به منطقه و جهان عرضه کند. در چنین حالتی ما شاهد حذف رژیم صهیونیستی از جریان تحولات منطقه و قدرت‌گیری بیشتر ایران خواهیم بود. بنابراین پاسخ کوتاه سؤال شما این است که در صورت محور رژیم صهیونیستی از منطقه، این ایران خواهد بود که بیشترین ظرفیت را برای جهت‌دادن به سیاست‌های استراتژیک منطقه غرب آسیا خواهد داشت، زیرا ایران تنها کشور منطقه است که علاوه بر قدمت حضور خود که یک عنصر بسیار مهم است، از ظرفیت‌های جمعیتی، تکنولوژیک و انرژی لازم برخوردار است که این ظرفیت‌ها باید بالفعل شوند. در چنین شرایطی بالفعل شدن استعدادهای سیاسی، اقتصادی، جغرافیایی و فرهنگی ایران خود به خود موجب محور رژیم اسرائیل از منطقه خواهد شد.

کشورهای اسلامی دقیقاً از چه ظرفیت‌هایی می‌توانند برای اعمال فشار به رژیم موقت صهیونیستی بهره ببرند؟

ما متأسفانه طی یک سال گذشته و پس از عملیات طوفان الاقصی شاهد فعالیت مؤثری از سوی کشورهای اسلامی برای اعمال فشار بر اسرائیل نبودیم و نهایتاً اقدامات آنها موجب غری‌های بی‌اثری بود که اتفاقاً رژیم را گستاخ‌تر کرد، زیرا اسرائیل بعد از جنایات غزه به این نتیجه رسید که حتی در صورت انجام فجیع‌ترین کشتارها هم کشورهای اسلامی واکنش عملی خاصی نشان نخواهند داد و تنها جمهوری اسلامی ایران بود که علاوه بر حمایت‌های عمومی از مردم فلسطین و لبنان، اقدام نظامی و عملی را در برابر اسرائیل به انجام رساند که البته همین امر منجر به افزایش محبوبیت ایران میان ملت‌های مسلمان شد.

در چنین شرایطی باید تلاش کنیم ضمن استفاده از محبوبیت ایران در میان ملل مسلمان، مردم کشورهای اسلامی را به فشار بر دولتمردان دشمن دعوت کنیم که این امر نیازمند اقدامات فرهنگی و تبلیغی نافذ است. در چنین شرایطی کشورهای اسلامی از این توانایی برخوردار خواهند بود که با تحریم همه جانبه اقتصادی اسرائیل این رژیم را وادار به توقف جنایات کنند.

تحقق یک تحریم همه جانبه از سوی کشورهای منطقه که همگی مسلمان هستند، شریان‌های انرژی، ترانزیتی و تجاری این رژیم را قطع خواهد کرد و در صورت اتحاد جهان اسلام این امر به هیچ وجه دور از دسترس نیست و ما در مواردی حتی شاهد بودیم که از چنین ابزاری به عنوان مثال از سوی عربستان علیه قطر استفاده شد. بنابراین در صورت اراده جهان اسلام این امکان حتماً وجود خواهد داشت و با توجه به احاطه شدن اسرائیل از سوی کشورهای مسلمان نتیجه این اقدام کاملاً ملموس خواهد بود. مهم‌ترین ظرفیت کشورهای اسلامی برای مهار اسرائیل اتحاد است و تلاش‌های ما نیز باید در جهت تحقق این اتحاد باشد.

«

■ **ترکیه یکی از شرکای تجاری اصلی اسرائیل در منطقه است و در سال‌های اخیر، حجم تجارت بین اسرائیل و ترکیه به‌طور مداوم رشد داشته و به حدود ۸ تا ۷ میلیارد دلار در سال رسیده است.** این ارقام شامل واردات و صادرات هر دو طرف بوده و نشان‌دهنده همکاری اقتصادی قابل توجه میان آنهاست

■ **اسرائیل از طریق کشورهای ثالث مانند قبرس، ترکیه یا یونان کالاهای خود را از کشورهای اسلامی وارد می‌کند.** این روش‌ها به اسرائیل اجازه می‌دهد تحریم‌ها و محدودیت‌های تجاری را دور بزند و به منابع مورد نیاز خود دست یابد